

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

НАСТАВНА ПРОГРАМА

**ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРЕВОЗ НА
ПАТНИЦИ И СТОКА СО
ЖЕЛЕЗНИЦА**

II ГОДИНА

СООБРАЌАЈНА СТРУКА
техничар за железнички сообраќај

Скопје, 2006 ГОДИНА

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ОРГАНИЗАЦИЈА НА ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ И СТОКА СО ЖЕЛЕЗНИЦА

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. **Образовен профил:** техничар за железнички сообраќај

1.2.2. **Струка:** сообраќајна

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет: втора година

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. **Број на часови неделно:** 2 часа

1.5.2. **Број на часови годишно:** 72 часа

1.6. Статус на наставниот предмет: задолжителен предмет

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по наставниот предмет организација на превоз на патници и стока со железница ученикот стекнува знаења, вештини и се оспособува:

- да ги познава постројките и уредите за превоз на патници и стока со железница;
- да ги познава железничките превозни услуги при превоз на патници и стока;
- да ги објаснува технолошките операции при превоз на патници, багаж и пратени автомобили;
- да ги разликува начините на користење и издавање на возните билети и повластици во внатрешниот и меѓународниот сообраќај;
- да развива професионален однос кон структурата;
- да применува правилен и културен однос кон корисниците на патничките услуги.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на содржините од овој наставен предмет, односно постигнување на поставените цели, потребни се предзнаења од предметот основи на сообраќај и транспорт, превозни средства и сообраќајна инфраструктура од I година.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу темат. целини и меѓу предмети
1	2	3	4	5
1. ОПШТО ЗА ПРЕВОЗ СО ЖЕЛЕЗНИЦА	10	Ученикот: <ul style="list-style-type: none"> - да ги опишува работните места; - да ги познава постројките и уредите за превоз на патници; - да ги разликува постројките и уредите за превоз на колски, денковни и експресни пратки; - да ги набројува предностите за патување на патници и превезување на стока со железница. 	<ul style="list-style-type: none"> - Опишување на работните места; - прикажување на слики и шеми на работните места, постројките и уредите; - дискусија за предностите за патување на патници со железница. 	Организација на железнички сообраќај Практична настава
2. ОПШТИ ОДРЕДБИ ЗА ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ СО ЖЕЛЕЗНИЦА	8	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава прописите за превоз на патници во внатрешен сообраќај; - да ги познава прописите за превоз на патници во меѓународен сообраќај; - да ги опишува видовите патнички превезувања; - да ги разликува видовите возови за превоз на патници; - да ги идентификува возилата за превоз на патници; - да ги разликува работните места во процесот на превоз на патници; - да ја познава тарифата и тарифските начела. 	<ul style="list-style-type: none"> - Презентирање на прописите за превоз на патници; - дефинирање на видовите на превоз на патници и видовите на возови и возила за превоз на патници; - објаснување што е тарифа, тарифски начела и нивната намена. 	Експлоатација на железнички возила. Практична настава

3. ТЕХНОЛОШКИ ОПЕРАЦИИ ПРИ ПРЕВОЗ НА ПАТНИЦИ	14	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги идентификува технолошките операции од фазите на превоз на патници; - да ги опишува постапките во технолошките операции при превоз на патници; - да ја познава улогата на работните места при извршување на технолошките операции при превоз на патници. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на технолошките операции кои се преземаат при превоз на патници; - укажување на улогата на работните места при превозот на патниците и нивниот однос; -презентирање на слики и шеми. 	Експлоатација на железнички возила Практична настава
4. ТЕХНОЛОШКИ ОПЕРАЦИИ СО БАГАЖ И ПРАТЕНИ АВТОМОБИЛИ	6	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава технолошките операции со багажот во секоја од фазите на превоз; - да ги познава технолошките операции со пратените автомобили во секоја од фазите на превоз; - да ги опишува постапките во технолошките операции при превоз на багажот и пратените автомобили; - да ги познава задачите на работните места при извршување на технолошките операции. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на технолошките операции кои се преземаат при превоз на багаж и пратени автомобили: - укажување на улогата на работните места при превоз на багаж и пратени автомобили; -презентирање на слики и шеми. 	Експлоатација на железнички возила. Практична настава
5. ИЗДАВАЊЕ И НАЧИН НА КОРИСТЕЊЕ НА ВОЗНИ БИЛЕТИ ВО ВНАТРЕШЕН СООБРАЌАЈ	12	<ul style="list-style-type: none"> -Да ги познава возните билети за превоз на патници со железница во внатрешен сообраќај; - да разликува возни билети издадени во станица и во воз; - да разликува возни билети издадени терминалски и рачно; - да пресметува цена на возен билет за одредена релација; - да ги познава тарифите; - да ги опишува постапките при промена на условите за превоз. 	<ul style="list-style-type: none"> -Објаснување на начините на издавање и користење на возните билети во внатрешен сообраќај. - презентирање тарифи и возни билети; - демонстрирање примери на користење тарифи и пополнување возни билети. 	Експлоатација на железнички возила Практична настава

<p>6. ПОВЛАСТИЦИ ВО ВНАТРЕШНИОТ СООБРАЌАЈ</p>	<p>4</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава законските и комерцијалните повластици при превоз на патници во внатрешниот сообраќај; - да идентификува случај за давање повластица за превоз на патник; - да ги разликува видовите повластиците; - да пресметува повластица. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на прописите кои ги регулираат повластиците во внатрешниот сообраќај; - укажување кој вид повластица во кој случај се применува; - демонстрирање примери за пресметување на повласици. 	<p>Експлоатација на железнички возила Практична настава</p>
<p>7. ИЗДАВАЊЕ И НАЧИН НА КОРИСТЕЊЕ НА ВОЗНИ БИЛЕТИ ВО МЕЃУНАРОДНИ- ОТ СООБРАЌАЈ</p>	<p>14</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги познава меѓународните тарифи за првоз; - да ги препознава возните билети кои се издаваат за превоз на патници со железница во меѓународен сообраќај; - да разликува кои возни билети издадени во станица и во воз; - да разликува возни билети издадени терминалски и рачно; - да пресметува цена на возен билет за одредена релација; - да пополнува возен билет за одредена релација; - да ги познава тарифите во меѓународниот сообраќај; - да ги опишува постапките при промена на услови за превоз. 	<ul style="list-style-type: none"> - Укажување на меѓународни тарифи-TCV, посебни тарифски сојузи и сл.; - објаснување на начините на издавање и користење на возните билети во меѓународниот сообраќај: издавање на возни билети, податоци во нив, користење и контрола на возни билети, рок на важење, прекинувања на патувања, возни цени, додатни цени, промени на превозот (измени на релации, промена на класа, рекламации и сл.); - презентирање тарифи и возни билети; - демонстрирање примери на користење тарифи и пополнување возни билети. 	<p>Експлоатација на железнички возила Практична настава</p>
<p>8. ПОВЛАСТИЦИ ВО МЕЃУНАРОДНИ- ОТ СООБРАЌАЈ</p>	<p>4</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги препознава комерцијалните повластици кои се даваат при превоз на патници во меѓународниот сообраќај; - да идентификува случај за давање повластица за превоз на патник; - да ги разликува видовите повластици; - да пресметува повластица. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на прописите кои ги регулираат повластиците во меѓународниот сообраќај; - укажување кој вид повластица во кој случај се применува; 	<p>Експлоатација на железнички возила Практична настава</p>

			- демонстрирање примери за пресметување на повластици.	
--	--	--	--	--

4.2. Наставни методи и активности на учење

Во текот на воспитно – образовниот процес се применуваат следните наставни форми : фронтална, групна и индивидуална работа. Како наставни методи можат да се користат : демонстрација, дискусија, решавање на проблеми, активна демонстрација на учениците и друго.

Активности на ученикот: да слуша, набљудува, прибележува, применува односи и законитости во групи и независно и др.

Активностите на наставникот се: организира и раководи активна и индивидуална дејност кај учениците, објаснува, организира и води дискусија, дава инструкции, пишува на табла, демонстрира на табла, ги оценува задачите, поставува прашања, регистрира, оценува и ги анализира резултатите и др.

4.3. Организација и реализација на наставата

Процесот на учење по предметот организација на превоз на патници и стока со железница треба да се изведува преку стручно – теоретска настава, да се создадат оптимални услови за индивидуализираната настава и работата во тимови, како и проектни задачи и индивидуални домашни. Образовните активности се организирани според неделен распоред на часовите во четири тримесечја и во две полугодија.

4.4. Наставни средства и помагала

Со цел да се постигнат зацртаните цели на наставниот предмет организација на превоз на патници и стоки со железница потребно е да се користат следниве наставни средства и помагала:

- аудио – визуелни помагала;
- слајдови;
- илустрации;
- макети и модели;
- учебници и учебни помагала;
- дополнителна литература.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши преку следење и вреднување на знаењата, умеењата континуирано во текот на целата учебна година, усно и писмено преку тестови на знаења. Доколку ученикот не ја совлада наставната програма по предметот, се постапува според законската регулатива.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет организација на превоз на патници и стока со железница треба да ги поседува следните педагошки, персонални и професионални карактеристики: да е психофизички здрав, да владее со литературниот јазик и писмо на кој се изведува наставата, да е комуникативен и отворен за соработка, да е соодветно професионално образован со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа и да напредува во неа, да е добар организатор, да е креативен и способен за примена на иновации во образовната технологија.

6.2. Стандард за наставен кадар

Завршени студии по железнички сообраќај и транспорт.

Наставниците треба да поседуваат педагошка, психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард за простор

За успешно реализирање на целите на наставниот предмет организација на превоз на патници и стока со железница наставата се реализира во специјализирани училници или кабинет за сообраќај, соодветно опремен со наставни средства и помагала, според нормативите за простор и опрема, во претпријатија чија основна или споредна дејност е проблематиката на железничкиот сообраќај и транспорт.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: мај 2006 година

7.2. Состав на работната група:

1. Ридван Зеќири , дипл. маш. инж., советник, Биро за развој на образованието - Скопје, раководител
2. м-р Гордан Стојиќ, дипл. сооб. инж., наставник во ЈСУ “Владо Тасевски” - Скопје
3. Николче Николоски, дипл. сооб. инж., Македонски железници - Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2006 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по **организација на превоз на патници и стока со железница** ја одобри министерот за образование и наука со решение бр. 07-3851/ 22 од 29.06.2006 година.